

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

7. července 2005 *

Ve věci C-147/03,

jejímž předmětem je žaloba pro nesplnění povinnosti na základě článku 226 ES,
podaná dne 31. března 2003,

Komise Evropských společenství, zastoupená W. Bogensbergerem a D. Martinem,
jako zmocněnci, s adresou pro účely doručování v Lucemburku,

žalobkyně,

podporovaná

Finskou republikou, zastoupenou A. Guimaraes-Purokoski a T. Pynnä, jako
zmocněnkyněmi, s adresou pro účely doručování v Lucemburku,

vedlejší účastníkem,

* Jednač jazyk: němčina.

KOMISE v. RAKOUSKO

proti

Rakouské republice, zastoupené H. Dossim, E. Riedlem, jako zmocněnci, jakož i C. Ruhsem a H. Kasparovskym, jako poradci, s adresou pro účely doručování v Lucemburku,

žalované,

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení R. Silva de Lapuerta, předsedkyně pátého senátu, zastupující předsedkyně druhého senátu, C. Gulmann, J. Makarczyk (zpravodaj), P. Kūris a J. Klučka, soudci,

generální advokát: F. G. Jacobs,
vedoucí soudní kanceláře: M.-F. Contet, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 25. listopadu 2004,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 20. ledna 2005,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Svoji žalobou se Komise Evropských společenství domáhá, aby Soudní dvůr určil, že Rakouská republika tím, že nepřijala opatření nezbytná k zajištění, aby držitelé středoškolských diplomů získaných v jiných členských státech měli přístup k vyššímu a univerzitnímu vzdělávání organizovanému Rakouskou republikou za stejných podmínek jako držitelé středoškolských diplomů získaných v Rakousku, nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z článků 12 ES, 149 ES a 150 ES.

Právní rámec

Právní úprava Společenství

- 2 Článek 3 odst. 1 ES stanoví:

„Činnosti Společenství pro účely vymezené v článku 2 zahrnují za podmínek a v harmonogramu stanoveném touto smlouvou:

[...]

q) přínos ke kvalitě vzdělání a výchovy a k rozkvětu kultur členských států.“

3 Článek 12 ES první pododstavec stanoví:

„V rámci použití této smlouvy, aniž jsou dotčena její zvláštní ustanovení, je zakázána jakákoli diskriminace na základě státní příslušnosti.“

4 Podle článku 149 ES:

„1. Společenství přispívá k rozvoji kvalitního vzdělávání podporou spolupráce mezi členskými státy, a je-li to nezbytné, podporováním a doplňováním činnosti členských států při plném respektování jejich odpovědnosti za obsah výuky a za organizaci vzdělávacích systémů a za jejich kulturní a jazykovou rozmanitost.“

2. Činnost Společenství je zaměřena na:

[...]

- podporu mobility studentů a učitelů, také prostřednictvím podpory akademického uznávání diplomů a započítáváním doby studia;

[...]

3. Společenství a členské státy podporují spolupráci v oblasti vzdělávání se třetími zeměmi a s příslušnými mezinárodními organizacemi, zejména s Radou Evropy.

[...].“

- 5 Konečně podle článku 150 ES:

„1. Společenství provádí politiku odborného vzdělávání, jež podporuje a doplňuje činnost členských států při plném respektování jejich odpovědnosti za obsah a organizaci odborného vzdělávání.

2. Činnost Společenství je zaměřena na:

[...]

- usnadňování přístupu k odbornému vzdělávání, podporu mobility vyučujících a osob vyučovaných v rámci odborné výuky, obzvláště mladých lidí [...].

Vnitrostátní právní úprava

- 6 Článek 36 zákona o univerzitním studiu (Universitäts-Studiengesetz, dále jen „UniStG“), nazvaný „kvalifikace pro přijetí na univerzitu“ (Besondere Universitätsreife), stanoví:

- „1) Kromě obecné kvalifikace pro přijetí na univerzitu musejí studenti prokázat, že splňují zvláštní vstupní požadavky pro příslušné studium, včetně oprávnění k okamžitému přijetí, použitelné ve státě, který vydal obecnou kvalifikaci.
- 2) Pokud byla kvalifikace pro přijetí na univerzitu vydána v Rakousku, znamená to splnění dalších požadavků předepsaných pro přijetí k danému studiu v Univerzitätsberechtigungsverordnung (nařízení o přijímání k univerzitnímu studiu).
- 3) Pokud není studium, na které se student hlásí v Rakousku, nabízeno ve státě, který vydal kvalifikaci, musí splnit vstupní požadavky pro studium, které je v daném státě nabízeno a které je co nejvíce podobné studiu, na které se student hlásí v Rakousku.

- 4) Spolkový ministr může nařízením určit skupiny osob, na jejichž kvalifikaci pro přijetí na univerzitu se z důvodů úzkých osobních vazeb s Rakouskem nebo z důvodů jejich činnosti ve prospěch Rakouské republiky a pro účely konstatování, že splňují zvláštní požadavky pro přijetí na univerzitu, nahlíží jako na vydané v Rakousku.

- 5) Na základě osvědčení předloženého za účelem prokázání splnění obecné kvalifikace pro přijetí na univerzitu, rektor univerzity určí, zda student splňuje zvláštní vstupní požadavky pro zvolené studium.“

Postup před zahájením soudního řízení

- 7 Komise dne 9. listopadu 1999 doručila Rakouské republice výzvu dopisem, v níž došla k závěru, že článek 36 UniStG je v rozporu s články 12 ES, 149 ES a 150 ES. Vyzvala Rakouskou republiku k předložení vyjádření ve lhůtě dvou měsíců.

- 8 Dopisem ze dne 3. ledna 2000 odpověděla Rakouská republika na tuto výzvu dopisem.

- 9 Dne 29. ledna 2001 Komise oznámila rakouským orgánům doplňující výzvu dopisem, na kterou posledně jmenované odpověděly dopisem ze dne 3. dubna 2001.

- 10 Protože nebyla spokojena s odpovědmi Rakouské republiky, zaslala Komise posledně jmenované dne 17. ledna 2002 odůvodněné stanovisko, ve kterém ji vyzvala, aby ve lhůtě dvou měsíců od oznámení tohoto stanoviska přijala opatření nezbytná k zajištění, aby držitelé středoškolských diplomů získaných v jiných členských státech měli přístup k rakouskému vyššímu nebo univerzitnímu vzdělávání za stejných podmínek jako držitelé středoškolských diplomů získaných v Rakousku.

- 11 Protože odpověď rakouské vlády ze dne 22. března 2002 nebyla Komisí posouzena jako uspokojivá, podala posledně jmenovaná projednávanou žalobu.

- 12 Usnesením předsedy Soudního dvora ze dne 17. září 2003 bylo v projednávané věci povoleno vedlejší účastenství Finské republiky na podporu návrhů Komise.

K návrhu na znovuotevření ústní části řízení

- 13 Návrhem ze dne 8. února 2005 došlým kanceláři Soudního dvora dne 15. února 2005 navrhla Rakouská republika znovuotevření ústní části řízení. Svůj návrh založila na informacích plynoucích ze sdělovacích prostředků, po konání jednání. Podle těchto informací pět německých spolkových zemí zamýšlelo od zimy 2005–2006 zavést poplatky za zápis ve výši 500 eur. Zavedení uvedených poplatků za zápis mělo mít za následek zbrždění regulačního účinku přístupu k rakouskému vyššímu vzdělávání.

- 14 Mimoto by znovuootevření ústní části řízení umožnilo Rakouské republice vyjádřit se ke stanovisku generálního advokáta.
- 15 V tomto ohledu stačí připomenout, že Statut Soudního dvora a jeho jednací řád nestanoví pro účastníky řízení možnost podat vyjádření v odpověď na stanovisko přednesené generálním advokátem (viz zejména usnesení ze dne 4. února 2000, *Emesa Sugar*, C-17/98, *Recueil*, s. I-665, bod 2).
- 16 Pokud jde o další důvod předložený Rakouskou republikou za účelem znovuootevření ústní části řízení, je třeba připomenout, že Soudní dvůr může bez návrhu nebo na návrh generálního advokáta nebo také na návrh účastníků řízení nařídít znovuootevření ústní části řízení v souladu s článkem 61 svého jednacího řádu, jestliže má za to, že potřebuje další vysvětlení nebo že věc musí být rozhodnuta na základě argumentu, který nebyl mezi účastníky řízení projednán (viz zejména rozsudky ze dne 13. listopadu 2003, *Schilling a Fleck-Schilling*, C-209/01, *Recueil*, s. I-13389, bod 19, a ze dne 17. června 2004, *Recheio – Cash & Carry SA*, C-30/02, *Sb. rozh.* s. I-6051, bod 12).
- 17 Protože projednávaná věc neodpovídá žádnému z uvedených případů, Soudní dvůr je toho názoru, že není na místě nařídít znovuootevření ústní části řízení.

K přípustnosti

Argumentace účastníků řízení

- 18 Rakouská republika navrhuje nepřípustnost žaloby z důvodu, že Komise změnila předmět řízení mezi postupem před zahájením soudního řízení a projednávanou

žalobou. Komise tak ve své žalobě tvrdila, že se řízení netýká akademického uznávání středoškolských diplomů prováděného rakouskými orgány, zatímco v odůvodněném stanovisku definovala předmět řízení jako „otázku souladu rakouské právní úpravy, která upravuje akademické uznávání diplomů získaných v jiných členských státech a přístup jejich držitelů k vyššímu vzdělávání, s právem Společenství.“

- 19 Podpůrně Rakouská republika navrhuje nepřipustnost žalobního důvodu týkajícího se nařizovací pravomoci rakouských orgánů vyplývající z čl. 36 odst. 4 UniStG z toho důvodu, že Komise vyvinula argumentaci v tomto ohledu poprvé v žalobě.
- 20 V odpověď Komise tvrdí, že předmět řízení zahájeného proti Rakouské republice zůstal mezi postupem před zahájením soudního řízení a projednávanou žalobou totožný. Zvláště zdůrazňuje, že v doplňující výzvě dopisem, kterou zaslala Rakouské republice, uvedla, že předmětem řízení je pouze slučitelnost rakouských právních předpisů se Smlouvou o ES, pokud je o přístup k vyššímu vzdělávání držitelů středoškolských diplomů získaných v jiných členských státech, s vyloučením akademického uznávání diplomů.
- 21 Pokud jde o čl. 36 odst. 4 UniStG Komise zdůrazňuje, že nezamýšlela dovolávat se nového žalobního důvodu. Zamýšlela pouze upozornit Soudní dvůr na skutečnost, že toto ustanovení zavádějící nepřímou diskriminaci vůči státním příslušníkům jiných členských států nahradilo podobné ustanovení vytvářející přímou diskriminaci na základě státní příslušnosti. Tím Komise neuvedla nový žalobní důvod, ale pouze ozřejmila skutečnost, že i kdyby přijala argument Rakouské republiky, podle kterého článek 36 UniStG nevytváří přímou diskriminaci, představuje tento článek nicméně diskriminaci skrytou.

Závěry Soudního dvora

- 22 Z ustálené judikatury vyplývá, že postup před zahájením soudního řízení má za cíl dát dotčenému členskému státu jednak příležitost, aby splnil své povinnosti, které pro něj plynou z práva Společenství a jednak příležitost, aby se proti výtkám formulovaným Komisí mohl účinně bránit (viz zejména rozsudky ze dne 10. května 2001, Komise v. Nizozemsko, C-152/98, Recueil, s. I-3463, bod 23; ze dne 15. ledna 2002, Komise v. Itálie, C-439/99, Recueil, s. I-305, bod 10, a ze dne 27. listopadu 2003, Komise v. Finsko, C-185/00, Recueil, s. I-14189, bod 79).
- 23 Z toho plyne, že výzva dopisem zasláná Komisí dotčenému členskému státu, a poté odůvodněné stanovisko vydané Komisí vymezují předmět sporu, který již nemůže být následně rozšířen. V důsledku toho musí být odůvodněné stanovisko a žaloba založeny na stejných žalobních důvodech (viz zejména rozsudky ze dne 29. září 1998, Komise v. Německo, C-191/95, Recueil, s. I-5449, bod 55; ze dne 11. července 2002, Komise v. Španělsko, C-139/00, Recueil, s. I-6407, bod 18, a výše uvedený Komise v. Finsko, bod 80).
- 24 Tento požadavek nicméně nemůže vést až k vyžadování dokonalé shody ve všech případech mezi zněním žalobních důvodů ve výzvě dopisem, výrokem odůvodněného stanoviska a žalobními návrhy, pokud předmět řízení nebyl rozšířen nebo změněn (viz zejména výše uvedené rozsudky Komise v. Německo, bod 56; Komise v. Španělsko, bod 19, a Komise v. Finsko, bod 81).
- 25 Je třeba konstatovat, že v projednávaném případě Komise nezměnila předmět sporu mezi postupem před zahájením soudního řízení a soudním řízením. Komise totiž ve

své žalobě formulovala vytýkané skutečnosti a žalobní důvody totožné s vytýkanými skutečnostmi a důvody uvedenými ve dvou výzvách dopisem a v odůvodněném stanovisku. Rakouská republika tak byla řádně informována o povaze porušení práva Společenství, kterého se dovolávala Komise, a konkrétněji o nepřímé diskriminující povaze daného vnitrostátního ustanovení práva, které se týkalo podmínek přístupu k systému rakouského vyššího a univerzitního vzdělávání pro studenty držitele středoškolských diplomů z jiných členských států.

- 26 Pokud jde o žalobní důvod týkající se čl. 36 odst. 4 UniStG, Komise jasně uvedla, že jej zmínila pouze za účelem ozřejmění skutečnosti, že tento odstavec nahradil podobné ustanovení, které bylo přímo diskriminující. Nejedná se tedy o nový žalobní důvod.
- 27 Z toho vyplývá, že Komise v žalobě nezměnila ani nerozšířila předmět sporu a že žaloba je přípustná.

K věci samé

K rozsahu působnosti práva Společenství

Argumentace účastníků řízení

- 28 Komise je toho názoru, že diskriminace obsažená v článku 36 UniStG se týká pouze podmínek přístupu k rakouskému vyššímu nebo univerzitnímu vzdělávání, což je podle ní otázka spadající do věcné působnosti Smlouvy.

- 29 Finská republika je rovněž toho názoru, stejně jako Komise, že žaloba se týká pouze podmínek přístupu držitelů diplomů získaných v jiných členských státech k rakouskému vyššímu vzdělávání, a že se nedotýká otázky akademického uznávání diplomů.
- 30 Rakouská republika tvrdí, že článek 36 UniStG upravuje uznávání středoškolských diplomů za účelem přístupu na rakouské univerzity. Uplatňuje přitom, že akademické uznávání diplomů za účelem zahájení nebo pokračování vyššího studia nebo jiné formy vzdělávání nespadá do věcné působnosti Smlouvy.

Závěry Soudního dvora

- 31 Podle čl. 12 odst. 1 ES je v rámci použití smlouvy, aniž jsou dotčena její zvláštní ustanovení, zakázána jakákoli diskriminace na základě státní příslušnosti.
- 32 Jak již rozhodl Soudní dvůr v bodě 25 rozsudku ze dne 13. února 1985, Gravier, (293/83, Recueil, s. 593), podmínky přístupu k odbornému vzdělávání patří do působnosti Smlouvy (viz rovněž rozsudek ze dne 1. července 2004, Komise v. Belgie, C-65/03, Recueil, s. I-6427, bod 25).
- 33 Z judikatury rovněž vyplývá, že jak vyšší, tak univerzitní vzdělávání jsou odborným vzděláváním (viz rozsudky ze dne 2. února 1988, Blaizot, 24/86, Recueil, s. 379, body 15 až 20, a ze dne 27. září 1988, Komise v. Belgie, 42/87, Recueil, s. 5445, body 7 a 8).

- 34 V projednávaném případě stanoví článek 36 UniStG podmínky přístupu k vyššímu nebo univerzitnímu vzdělávání v Rakousku. V tomto ohledu stanoví, že držitelé středoškolských diplomů získaných v jiných členských státech musejí kromě splnění obecných podmínek přístupu k vyššímu nebo univerzitnímu vzdělávání prokázat, že splňují zvláštní podmínky přístupu ke zvolenému oboru stanovené státem, který vydal kvalifikaci, a že získali právo být přímo přijati k danému studiu.
- 35 Za těchto podmínek je třeba přezkoumat sporné ustanovení s ohledem na Smlouvu, a konkrétně s ohledem na zásadu zákazu diskriminace z důvodu státní příslušnosti obsaženou v článku 12 ES.

K žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení práva Společenství

Argumentace účastníků řízení

- 36 Komise tvrdí, že právo na rovné zacházení vyjádřené v článku 12 ES nutně zahrnuje, pod hrozbou ztráty veškerého užitečného účinku, právo držitelů diplomů získaných v jiném členském státě, jakmile je jejich diplom prohlášen za rovnocenný, nepodléhat podmínkám, jimž za účelem zahájení studia ve stejném oboru rakouského vyššího nebo univerzitního vzdělávání nepodléhají studenti, kteří získali svůj diplom v Rakousku.
- 37 Přitom podle článku 36 UniStG přístup držitelů diplomů získaných v jiném členském státě k určitým oborům rakouského vyššího nebo univerzitního vzdělávání podléhá podmínce, jíž nejsou podřízeni držitelé středoškolských diplomů vydaných v Rakousku.

- 38 Komise tvrdí, že tato podmínka představuje nepřímou diskriminaci, protože ačkoli rakouští státní příslušníci, kteří získali diplom v jiném členském státě, rovněž podléhají stejné podmínce, dotýká se státních příslušníků jiných členských států více než rakouských státních příslušníků.
- 39 Finská republika je toho názoru, stejně jako Komise, že podmínka vyjádřená v článku 36 UniStG, která se netýká držitelů rakouských středoškolských diplomů, je v rozporu s právem Společenství, konkrétně s článkem 12 ES.
- 40 Rakouská republika zpochybňuje analýzu Komise, podle které přístup k vyššímu vzdělávání v Rakousku podléhá dvoufázovému řízení; nejdříve uznání středoškolských diplomů na rovném základě a poté ověření jiných podmínek. Přijetí na rakouské univerzity ve skutečnosti podléhá doložení obecné způsobilosti a zvláštní způsobilosti k univerzitnímu studiu a žádná jiná podmínka než akademické uznání kvalifikace pro přijetí na univerzitu není vyžadována.

Závěry Soudního dvora

- 41 Podle ustálené judikatury, zásada rovného zacházení zakazuje nejen zjevnou diskriminaci založenou na státní příslušnosti, ale také všechny formy skryté diskriminace, které použitím jiných rozlišovacích kritérií vedou ve skutečnosti ke stejnému výsledku (viz zejména rozsudky ze dne 12. února 1974, Sotgiu, 152/73, Recueil, s. 153, bod 11; výše uvedený ze dne 1. července 2004, Komise v. Belgie, bod 28, a ze dne 15. března 2005, Bidar, C-209/03, Sb. rozh. s. I-2119, bod 51).

- 42 V projednávaném případě dotčené vnitrostátní právní předpisy stanoví, že studenti, kteří získali středoškolský diplom v členském státě jiném než v Rakouské republice a kteří si přejí zahájit vyšší nebo univerzitní studium v určeném oboru rakouského vzdělávání, musejí nejen předložit uvedený diplom, ale také prokázat, že splnili podmínky přístupu k vyššímu nebo univerzitnímu vzdělávání ve státě, ve kterém získali diplom, zejména že uspěli u přijímací zkoušky nebo získali úroveň nezbytnou pro zahrnutí do *numerus clausus*.
- 43 Zdá se tak, že článek 36 UniStG zavádí nejen rozdílné zacházení v neprospěch studentů, kteří získali středoškolský diplom ve členském státě jiném než v Rakouské republice, ale rovněž mezi těmito studenty podle toho, v jakém členském státě získali středoškolský diplom.
- 44 Přítom příležitosti nabízené Smlouvou ve vztahu k volnému pohybu by nebyly plně účinné, pokud by byli lidé penalizováni za jejich pouhé využití. To je obzvláště důležité v oblasti vzdělávání s ohledem na cíle stanovené v čl. 3 odst. 1 písm. q) ES a druhé odrážce čl. 149 odst. 2 ES, tedy podporu mobility studentů a učitelů (viz rozsudek ze dne 11. července 2002, D’Hoop, C-224/98, Recueil, s. I-6191, body 30 až 32).
- 45 Judikatura ostatně stanovila, že občanství Unie je předurčeno být základním postavením státních příslušníků členských států, aby těm, kteří se nacházejí ve stejné situaci, bylo umožněno požívat stejného právního zacházení bez ohledu na jejich státní příslušnost, s výhradou výjimek, které jsou výslovně stanoveny (rozsudky ze dne 20. září 2001, Grzelczyk, C-184/99, Recueil, s. I-6193, bod 31, a výše uvedený rozsudek D’Hoop, bod 28).

- 46 Je tedy na místě konstatovat, že dotčené právní předpisy znevýhodňují držitele středoškolských diplomů získaných ve členském státě jiném než v Rakouské republice, protože nemohou přistoupit k rakouskému univerzitnímu vzdělávání za stejných podmínek jako držitelé rovnocenných rakouských diplomů.
- 47 Článek 36 UniStG, ačkoli je použitelný na všechny studenty bez rozdílu, je tak způsobilý dotknout se státních příslušníků jiných členských států více než rakouských státních příslušníků.
- 48 V důsledku toho může být dané rozdílné zacházení odůvodněno, pouze pokud se zakládá na objektivních hlediscích, která jsou nezávislá na státní příslušnosti dotyčných osob a přiměřená cíli legitimně sledovanému vnitrostátním právem (rozsudky ze dne 24. listopadu 1998, Bickel a Franz, C-274/96, Recueil, s. I-7637, bod 27, a výše uvedený rozsudek D'Hoop, bod 36).

K odůvodnění diskriminace

Argumentace účastníků řízení

— K odůvodnění vycházejícímu z ochrany homogenity rakouského systému vyššího a univerzitního vzdělávání

- 49 Rakouská republika tvrdí, že odůvodnění nerovného zacházení spadajícího do oblasti působnosti článku 12 ES se neomezuje na důvody veřejného pořádku, veřejné

bezpečnosti a veřejného zdraví, a že možnost odůvodnit diskriminaci na základě státní příslušnosti podle ustálené judikatury existuje v případech nepřímé diskriminace.

- 50 Rakouská republika se v tomto ohledu dovolává ochrany homogenity rakouského systému vzdělávání. Opírajíc se obdobně o judikaturu Soudního dvora, uplatňuje, že pokud by nebylo stanoveno zohlednění práv získaných v zemi původu, mohla by se dočkat toho, že mnoho držitelů diplomů získaných v členských státech by se pokusilo pokračovat v univerzitním nebo vyšším vzdělávání v Rakousku, a že taková situace by způsobila strukturální, personální a finanční problémy (viz rozsudky ze dne 28. dubna 1998, Kohll, C-158/96, Recueil, s. I-1931, bod 41, a ze dne 12. července 2001, Vanbraekel a další, C-368/98, Recueil, s. I-5363, bod 47).
- 51 Komise tvrdí, že z judikatury Soudního dvora vyplývá, zejména z rozsudků ze dne 15. října 1969, Ugliola (15/69, Recueil, s. 363), a ze dne 14. listopadu 1995, Svensson a Gustavsson (C-484/93, Recueil, s. I-3955), že diskriminační opatření lze odůvodnit pouze důvody výslovně uvedenými ve Smlouvě, tedy veřejným pořádkem, veřejnou bezpečností a veřejným zdravím. Rakouská republika se přitom nedovolává žádného důvodu tohoto typu.
- 52 Mimoto připustit, že rakouské právní předpisy mohou být odůvodněny jinými důvody, než jsou důvody výslovně stanovené Smlouvou, by podle Komise mělo za následek, že pojem nepřímé diskriminace by byl zbaven smyslu, jak vyplývá z výše uvedeného rozsudku Sotgiu, tedy diskriminace, která, ačkoli se zakládá na zdánlivě neutrálním kritériu, vede k těmž výsledku jako diskriminace na základě státní příslušnosti.

- 53 Komise krom toho uplatňuje, že článek 36 UniStG v každém případě porušuje zásadu proporcionality.

— K odůvodnění vycházejícímu z předcházení zneužití práva Společenství

- 54 Rakouská republika připomíná, že Soudní dvůr ve věcech, ve kterých byly vydány rozsudky ze dne 7. února 1979, *Knoors* (115/78, Recueil, s. 399) a ze dne 3. října 1990, *Bouchoucha* (C-61/89, Recueil, s. I-3551) rozhodl, že členský stát může mít oprávněný zájem na zabránění některým svým státním příslušníkům, prostřednictvím možností vytvořených na základě Smlouvy, aby se pokusili neoprávněně vyhnout použití jeho vnitrostátních právních předpisů týkajících se odborného vzdělání a že právo Společenství neumožňuje vyhnout se vnitrostátním právním předpisům týkajícím se odborného vzdělávání.

- 55 V odpověď Komise připomíná, že svým rozsudkem ze dne 21. listopadu 2002, *X a Y* (C-436/00, Recueil, s. I-10829) se Soudní dvůr domníval, že existence zneužívajícího nebo podvodného jednání musí být předmětem individuálního přezkumu případ od případu a musí se zakládat na objektivních prvcích a že pouhou skutečností výkonu svého práva volného pohybu nelze považovat za zneužití (rozsudek ze dne 9. března 1999, *Centros*, C-212/97, Recueil, s. I-1459).

— K odůvodnění vycházejícímu z mezinárodních smluv

- 56 Rakouská republika uplatňuje, že článek 36 UniStG je v souladu se smlouvami uzavřenými v rámci Rady Evropy, v projednávaném případě s úmluvou ze dne

11. prosince 1953 o rovnocennosti dokladů umožňujících přístup na vysoké školy (Řada evropských smluv č. 15, dále jen „úmluva z roku 1953“) a s úmluvou ze dne 11. dubna 1997 o uznávání studií a diplomů týkajících se vysokého školství ve státech evropského regionu (Řada evropských smluv č. 165, dále jen „úmluva z roku 1997“).

- 57 Komise připomíná, že podle článku 307 ES práva a povinnosti vyplývající ze smluv uzavřených před přistoupením členského státu mezi jedním nebo několika členskými státy a jedním nebo několika třetími zeměmi, nejsou touto smlouvou dotčeny. Nicméně, pokud jsou uvedené smlouvy neslučitelné s touto smlouvou, použije příslušný členský stát či členské státy všech vhodných prostředků k odstranění zjištěných neslučitelností.
- 58 Rovněž připomíná ustálenou judikaturu Soudního dvora, podle které, pokud článek 307 ES umožňuje členským státům dodržet závazky vůči třetím zemím vyplývající z mezinárodních smluv předcházejících Smlouvě, neumožňuje jim uplatňovat práva vyplývající z takových smluv ve vztazích v rámci Společenství (rozsudek ze dne 2. července 1996, Komise v. Lucembursko, C-473/93, Recueil, s. I-3207, bod 40).
- 59 V důsledku toho se podle Komise Rakouská republika nemůže dovolávat úmluvy z roku 1953. Pokud jde o úmluvu z roku 1997, nelze se jí rovněž dovolávat, neboť byla uzavřena po přistoupení Rakouské republiky.

Závěry Soudního dvora

— K odůvodnění vycházejícímu z ochrany homogenity rakouského systému vyššího nebo univerzitního vzdělávání

- 60 Je třeba připomenout, jak bylo konstatováno v bodě 47 tohoto rozsudku, že článek 36 UniStG představuje nepřímou diskriminaci, neboť je způsobilý dotknout se studentů z jiných členských států více než rakouských studentů. Mimoto z jednání před Soudním dvorem vyplývá, že rakouské právní předpisy směřují k omezení přístupu držitelů diplomů získaných v jiných členských státech na tuzemské univerzity.
- 61 Jak přitom podotkl generální advokát v bodě 52 svého stanoviska, nadměrná poptávka po přístupu k určitému studiu může být vyřešena přijetím zvláštních nediskriminačních opatření, například stanovením přijímací zkoušky nebo minimálního prospěchu, přičemž požadavky článku 12 ES jsou dodrženy.
- 62 Navíc je nutné konstatovat, že rizika udávaná Rakouskou republikou nejsou vlastní jejímu systému vyššího nebo univerzitního vzdělávání, ale stejně je nesou jiné členské státy. Tyto členské státy zahrnují Belgické království, které zavedlo podobná omezení, která byla prohlášena za neslučitelná s požadavky práva Společenství (viz výše uvedený rozsudek ze dne 1. července 2004, Komise v. Belgie).

- 63 Je třeba dodat, že přísluší vnitrostátním orgánům, které se dovolávají odchylky od základní zásady volného pohybu osob, aby prokázaly v každém konkrétním případě, že jejich právní úpravy jsou nezbytné a přiměřené ve vztahu ke sledovanému cíli. K důvodům, jichž se může dovolávat členský stát, musí být přiložena analýza vhodnosti a přiměřenosti omezujícího opatření přijatého tímto členským státem, jakož i přesných prvků podpírajících jeho argumentaci (viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 13. listopadu 2003, Lindman, C-42/02, Recueil, s. I-13519, bod 25, a ze dne 18. března 2004, Leichtle, C-8/02, Recueil, s. I-2641, bod 45).
- 64 V projednávaném případě se Rakouská republika omezila na to, že při jednání tvrdila, že v oboru lékařství by počet přihlášek mohl přesáhnout až pětinasobně počet dostupných míst, což by ohrozilo finanční vyváženost rakouského systému vyššího vzdělávání, a v důsledku toho jeho samotnou existenci.
- 65 Je třeba zdůraznit, že Soudnímu dvoru nebylo předloženo žádné hodnocení týkající se jiných oborů a že Rakouská republika uznala, že v tomto ohledu nemá jiná čísla k dispozici. Mimoto rakouské orgány přiznaly, že dotčené vnitrostátní ustanovení je v zásadě preventivní povahy.
- 66 Proto je namíste konstatovat, že Rakouská republika neprokázala, že v případě neexistence článku 36 UniStG by byla ohrožena existence rakouského systému vzdělávání obecně a zejména ochrana homogenity vyššího vzdělávání. V důsledku toho nejsou dotčené právní předpisy slučitelné s cíli Smlouvy.

— K odůvodnění vycházejícímu z předcházení zneužívání práva Společenství

- 67 Zadruhé rakouská vláda předložila odůvodnění vycházející z nezbytnosti členských států předcházet zneužívání práva Společenství, přičemž zdůraznila, že členský stát může mít oprávněný zájem na zabránění některým svým státním příslušníkům, aby se prostřednictvím možností vytvořených na základě Smlouvy pokusili neoprávněně vyhnout použití jeho vnitrostátních právních předpisů týkajících se odborného vzdělání.
- 68 Podle judikatury musí být existence zneužívajícího nebo podvodného jednání předmětem individuálního přezkumu případ od případu a musí se zakládat na objektivních prvcích (viz výše uvedené rozsudky Centros, body 24 a 25, jakož i X a Y, body 42 a 43).
- 69 Je rovněž třeba připomenout, že druhá odrážka čl. 149 odst. 2 ES stanoví, že činnost Společenství je zaměřena na podporu mobility studentů a učitelů, také prostřednictvím podpory akademického uznávání diplomů a započítáváním doby studia. Mimoto třetí odrážka čl. 150 odst. 2 ES stanoví, že činnost Společenství je zaměřena na usnadňování přístupu k odbornému vzdělávání, podporu mobility vyučujících a osob vyučovaných v rámci odborné výuky, obzvláště mladých lidí.
- 70 V projednávaném případě postačí konstatovat, že možnost studenta z Evropské unie, který získal středoškolský diplom ve členském státě jiném než v Rakouské republice, zahájit rakouské vyšší nebo univerzitní vzdělávání za stejných podmínek jako držitelé diplomů získaných v Rakousku je samotným základem zásady volného pohybu studentů zaručené Smlouvou, a tedy nemůže být sama o sobě zneužitím tohoto práva.

— K odůvodnění vycházejícímu z mezinárodních smluv

- 71 Zatřetí Rakouská republika uplatňuje, že článek 36 UniStG je v souladu s úmluvami z roku 1953 a z roku 1997.
- 72 Je namístě v tomto ohledu konstatovat, že podle článku 307 ES, práva a povinnosti vyplývající ze smluv uzavřených pro přistupující státy přede dnem jejich přistoupení mezi jedním nebo několika členskými státy na jedné straně a jedním nebo několika třetími zeměmi na straně druhé nejsou touto smlouvou dotčeny. Nicméně pokud jsou uvedené smlouvy neslučitelné s touto smlouvou, použije příslušný členský stát či členské státy všech vhodných prostředků k odstranění zjištěných neslučitelností.
- 73 Z ustálené judikatury vyplývá, že pokud článek 307 ES umožňuje členským státům dodržet závazky vůči třetím zemím vyplývající z mezinárodních smluv předcházejících Smlouvě, neumožňuje jim uplatňovat práva vyplývající z takových smluv ve vztazích v rámci Společenství (viz zejména výše uvedený rozsudek Komise v. Lucembursko, bod 40, a rozsudek ze dne 1. února 2005, Komise v. Rakousko, C-203/03, Sb. rozh. s. I-935, body 57 až 59).
- 74 V důsledku toho se Rakouská republika nemůže dovolávat úmluvy z roku 1953, a tím méně úmluvy z roku 1997 přijaté po přistoupení Rakouské republiky k Unii.
- 75 S ohledem na výše uvedené je třeba konstatovat, že Rakouská republika tím, že nepřijala opatření nezbytná k zajištění toho, aby držitelé středoškolských diplomů získaných v jiných členských státech měli přístup k vyššímu a univerzitnímu

vzdělání, které organizuje, za stejných podmínek jako držitelé středoškolských diplomů získaných v Rakousku, nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z článků 12 ES, 149 ES a 150 ES.

K nákladům řízení

76 Podle čl. 69 odst. 2 jednacího řádu bude účastníku řízení, který byl ve sporu neúspěšný, uložena náhrada nákladů řízení, pokud účastník řízení, který byl ve sporu úspěšný, náhradu nákladů ve svém návrhu požadoval. Vzhledem k tomu, že Komise požadovala náhradu nákladů řízení a Rakouská republika byla ve sporu neúspěšná, je namístě uložit jí náhradu nákladů řízení.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

- 1) **Rakouská republika tím, že nepřijala opatření nezbytná k zajištění toho, aby držitelé středoškolských diplomů získaných v jiných členských státech měli přístup k vyššímu a univerzitnímu vzdělání, které organizuje, za stejných podmínek jako držitelé středoškolských diplomů získaných v Rakousku, nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z článků 12 ES, 149 ES a 150 ES.**

- 2) **Rakouské republice se ukládá náhrada nákladů řízení.**

Podpisy.